

ספרי' – אוצר החסידים – ליונאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



כ"ף מנחם-אב, ה'תשכ"ח

חלק א – יו"ל לש"פ ואתחנן, י"ג מנחם-אב, ה'תשע"א



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

©

Published and Copyright 2011 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ואתחנן, י"ג מנחם-אב הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות יום ד' פ' עקב, כ"ף מנחם-אב ה'תשכ"ח — הנחה בלתי מוגה (חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק חזון, ה'תשע"א (ופרצת),
ברוקלין, נ.י.

בס"ד. שיחת יום ד' פ' עקב, כ"ף מנחם-אב, ה'תשכ"ח.

בלתי מוגה

א. דובר כבר כמ"פ (ובפרט בהתוועדויות האחרונות) בארוכה, שאצל בני"י, הכוונה בכל ענין, אפילו ענינים הקשורים עם זכרונות העבר, היא: "המעשה הוא העיקר"¹, היינו, שיבוא מזה ענין של מעשה בפועל; בפשיטות — בנוגע לעתיד ובנוגע להוה, ועוד זאת, שאפילו בנוגע לעבר, הנה כאשר ישנו הענין ד"הימים האלה נזכרים ונעשים"² כדבעי ע"פ תורה, יש כח לבני"י לשנות את העבר, שנעשים בעה"ב על העבר, להפכו — מן הקצה אל הקצה — לטוב בכל הפרטים כדבעי, ועד — במילואם ובשלימותם.

ובכללות — הרי זה ענין התשובה, שכן, כאשר התשובה היא תשובה שלימה ותשובה עילאה, אזי יש בכחו של יהודי להפוך גם את כל עניני העבר שיהיו "זכיות"³.

ובשביל זה יש צורך בענינים המעוררים ומסייעים, כולל גם ענין הזכרון בהיותו כדבעי, שעיי"ז יוכל לבוא לדרגא של תשובה שלימה ותשובה עילאה, שהיא מתוך שמחה (וכפי שמחלק באגרת התשובה: בין תשובה תתאה לתשובה עילאה, ומבאר, שמיד לאחרי שישנו הענין דתשובה תתאה, אזי נעשה "תשמיעני ששון ושמחה"⁵), כך, שמתוך שמחה פועלים לא רק בנוגע לעתיד וההוה, אלא גם לשנות ולהפוך, לברר ולזכך ולהעלות את כל עניני העבר.

ולהעיר, שענין הבעלות על העבר מצינו בענינים נוספים בדיני התורה, ולדוגמא: "חכם עוקר את הנדר מעיקרו"⁶, וכיו"ב (כמדובר בארוכה בפעם הקודמת⁷); אבל, בענין התשובה מתבטא עיקר ענין הבעלות על העבר, באופן שמתעלה למעלה מן הזמן (ובדרך ממילא — למעלה גם מענין המקום), שהרי כל מציאות הזמן היא באופן שבכוא העתיד, ואפילו ברגע ההוה, אין כבר מציאות העבר, "מה שעבר עבר",

(1) אבות פ"א מ"ז.

(2) אסתר ט, כח. וראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

(3) יומא פו, ב.

(4) פי"א.

(5) תהלים נא, יו"ד.

(6) כתובות עד, ריש ע"ב.

(7) שיחת י"ב תמוז ס"ו (לעיל ע'...).

ואילו ע"י התשובה נעשה בעה"ב גם על העבר⁸, כמו בנוגע לעתיד שתלוי בבחירתו החפשית, כלשון הרמב"ם⁹: "רשות לכל אדם נתונה כו".

וכדי ש"נברא" יוכל להתעלות למעלה מזמן (ומקום) — אין זה מצד הבריאה, שהיא בסדר מסודר, באופן ד"לא ישבותו"¹⁰, אלא דוקא ע"י ההתקשרות עם הבורא, וההתקשרות היא באופן כזה שמתבטל ממציאיותו ("ער ווערט אויס-מציאיות פאך זיך"), ואינו אלא "מציאיות" שעל ידה ממלא הבורא את רצונו, אזי מקבל גם את הכח של הבורא כביכול, ובלשון חז"ל: מה הקב"ה כו' אף צדיקים כו'.

וכפי שמצינו בנוגע לכללות ענין הבריאה — "מה הקב"ה בורא עולמות אף אביכם בורא עולמות"¹¹, וע"פ המבואר בזה, יכול כל אחד מישראל להגיע לדרגא זו, שהרי "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא"¹², ובמק"א איתא¹³ שעי"ז "בורא שמים חדשים וארץ חדשה"¹⁴, ופנימיות הענין בזה — שבשמים וארץ שקיימים כבר פועל שיהיו באופן מחודש לגמרי, שעי"ז "נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית"¹⁵ שנבראו כבר בששת ימי בראשית.

ב. והנה, ענין התשובה, נוסף על היותה "עבודה שבלב", ואדרבה, "עיקר התשובה בלב" (כלשון התניא¹⁶, וכן הוא בדברי הרמב"ם בנוסח אחר: "ויגמור בלבו כו"¹⁷), הרי זה נמשך גם ב"המעשה הוא העיקר" — החל מ"עקימת שפתיו (ד)הוי מעשה" (מעשה זוטא)¹⁸, שזהו"ע וידוי דברים, וכפי שיתבאר לקמן (ס"ז) שבתשובה יש ב' ענינים: (א) עזיבת החטא, (ב) "וידוי" . . והתוודו את חטאתם", ועד למעשה כפשוטו (מעשה רבה) — כפי שמצינו בשו"ע חו"מ¹⁹ בנוגע לנאמנות לעדות: "מאימתי חזרת המשחקים בקובי", משישברו פספסיהם כו".

זאת ועוד:

נוסף על ענין התשובה כפי שנעשה מצד האדם, ישנו גם הענין ש"אדם מקדש עצמו מעט למטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה"²⁰.

וענין זה הוא בהוספה על כללות הענין שה"בא לטהר מסייעין

(8) ראה תו"מ ח"י"ט ס"ע 223. וש"נ.

(9) ה' תשובה רפ"ה.

(10) נח ח, כב.

(11) ב"ר פצ"ח, ג.

(12) ח"ב קסא, ריש ע"ב.

(13) ח"א ד, ב ואילך.

(14) ישעי' סה, יז.

(15) שבת יו"ד, א. וש"נ.

(16) פכ"ט (לו, ב).

(17) ה' תשובה פ"ב ה"ב.

(18) סנהדרין סה, א.

(19) סל"ד ס"ל.

(20) ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

אותו²¹ — שאין זה אלא שעומד בתנועה של התעוררות לטהר, ואז נותנים לו מלמעלה סיוע בלבד; ואילו כאן מדובר אודות ענין נעלה יותר — לא רק "בא לטהר", אלא "מקדש עצמו", ואז, לא רק מסייעין אותו, אלא "מקדשין אותו הרבה מלמעלה".

וענין זה נאמר אפילו על מי שהוא שלם בעבודתו — שככל שיקדש עצמו למטה, הרי זה "מעט" בערך להקידוש שמקדשין אותו מלמעלה, ולא עוד אלא שהקידוש שמקדשין אותו מלמעלה הוא באופן של בלי גבול, שלכן אינו יכול לומר על זה איזו מדה והגבלה, כי אם "הרבה": איזו מדה שיאמרו — אומר שאין זו המדה, אלא יותר מזה!

וע"פ האמור שענין התשובה אינו רק בלב (אף ש"עיקר התשובה בלב"), אלא נמשך גם בענינים של פועל — הרי מובן שכן הוא גם בהנוגע לקידוש מלמעלה, שישנו מה ש"מקדשין אותו הרבה מלמעלה" בנוגע לעבודה פנימית שלו, וישנו מה ש"מקדשין אותו מלמעלה" בנוגע לענין של מעשה.

ג. וזהו גם מה שמבואר באגרת התשובה²² שישנו הענין ש"הקב"ה מביא עליו יסורים".

ובפרטיות יותר — הנה ביסורים גופא יש כמה דרגות, ועד שתכלית היסורים הו"ע המיתה, כדברי הגמרא במסכת יומא²³ (שכללות המסכת מתחילתה ועד סופה עוסקת בענין התשובה ופרטי).

וישנו גם הענין שבינתיים — ענין הגלות, כמבואר בספר החינוך [שהובא בכ"מ גם ע"י חכמי האמת, ועד לתורת החסידות, ובספר המצוות של הצמח-צדק מתחיל כל מצוה עם ביאורה של מצוה זו בספר החינוך] בנוגע לענין הכפרה ע"י הגלות לערי מקלט²⁴, שזהו לפי ש"צער גלות שקול כמעט כצער מיתה, שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו, ושוכן כל ימיו עם זרים", והיינו, שעוזב את המקום שהורגל בו, ובא לא רק למקום חדש, אלא למקום זר וכו'.

ומובן, שהענין ש"מקדשין אותו הרבה מלמעלה" הוא מן הקל אל הכבד: תחילה ישנו ענין היסורים, ואח"כ ענין הגלות, ולאח"ז ענין ההסתלקות.

ד. וגם בגלות גופא יש כמה דרגות, ובכללות, כיון שצער הגלות

21 יומא שם לח, סע"ב. וש"נ.

22 פ"א.

23 פו, א.

24 מצוה תי.

הוא מזה שגלה ממקומו למקום זר כו', הרי זה תלוי בג' ענינים כלליים: (א) מהות מקומו הקודם, (ב) מהות המקום שהגלה אליו, (ג) ומהות האדם הגולה.

ובהקדמה — שענין הגלות הוא גם כאשר הגולה בא ממקום הכי פחות וירוד למקום נעלה ביותר.

וכמו בגלות לערי מקלט — שהרי ערי מקלט היו לא רק בעבר הירדן, אלא גם בארץ ישראל, "ארץ אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"²⁵, ובארץ ישראל גופא היו ערי מקלט ערי הלויים²⁶, שגדלה מעלת שבט לוי לגבי שאר השבטים, ש"ה' הוא נחלתו"²⁷, "אני חלקך ונחלתך"²⁸.

ואעפ"כ, גם אם הגולה הי' תחילה בעיר פחותה ביותר, וגולה לארץ ישראל, לערי הלויים שה' הוא חלקם ונחלתם, ושם נותנים לו כל צרכיו שהורגל בהם, ועד ש"תלמיד שגלה מגלין רבו עמו, שנאמר²⁹ וחי, עביד ל' מידי דתהוי ל' חיותא"³⁰ (שלא יחסר לו מאומה בלימוד התורה) — הנה גם אז הרי זה "צער גלות (ש)שקול כמעט כצער מיתה".

וכל זה — גם בנוגע למי ששייך להענין שאודותיו מדובר בפרשת ערי מקלט, שזהו החטא הכי גדול ד"מכה נפש", ולא רק בשגגה, אלא אפילו במזיד, שהרי "אחד שוגג ואחד מזיד מקדימין לערי מקלט", ואח"כ "שולחין ומביאין אותו משם ודנין כו"³¹, ואעפ"כ, גם במעמד ומצב ירוד כזה, נחשב ענין הגלות לצער ששקול כמעט כצער מיתה, ולולי התועלת שבדבר, לא הי' מקום לעונש חמור כזה בתורה, שלהיותה "תורת חסד", ו"דרכי דרכי נועם"³², בודאי לא תגרום צער ליהודי ללא תכלית.

ומזה מובן גודל ענין הגלות כאשר המצב הוא מן הקצה אל הקצה — שהגלות היא ממקום שבו הי' ענינו הפצת התורה והיהדות, ומשם מגלים אותו (לא למקום שהוא מלא תורה, ע"ד "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו", אלא) למקום שאין בו יהודים כלל, כך, שלא שייך כל ענין העבודה והמס"נ עבור הזולת, כי אם בנוגע לעבודת עצמו.

(25) פרשתנו (עקב) יא, יב. (30) מכות יו"ד, א. רמב"ם הל' רוצח רפ"ז.
 (26) מסעי לה, ו. (31) שם ט, ב (במשנה). רמב"ם שם פ"ה ה"ז.
 (27) פרשתנו שם יו"ד, ט. פ' שופטים יח, ב. (32) משלי ג, יז.
 (28) קרח יח, כ. (29) ואתחנן ד, מב. פ' שופטים יט, ה.

וכל זה — ללא נפק"מ מי הוא הגולה; ועאכו"כ כאשר הגולה הוא מי ש"משמיא מנו לי"³³ להיות ראש קהילה ומדריך לעדתו, ובפרט במקום שהוא ארץ צי' ושממה, ודוקא בזמן ותקופה שכל נקודה וכל פרט בענין ההדרכה קשורה עם מס"נ בפועל, ובאופן כזה עוסקים בהדרכה שמקפת מן הקצה אל הקצה, מסודות התורה, רזין דאורייתא, ע"י חסידות חב"ד, עד למעשה בפועל, להפיץ הענין דלימוד האל"ף-בי"ת עם ילדים כפשוטם, ואל"ף-בי"ת של יהדות עם "ילדים" בידיעות ויראת-שמים — שזוהי אמנם עבודה קשה ביותר, אבל זוהי עבודה נעלית ביותר: הפצת היהדות, תורה ומצוותי', מתוך מס"נ בפועל, שזוהי הדרגא הכי נעלית בעבודת ה' — הרי מובן שגם צער הגלות הוא מן הקצה אל הקצה!

ה. ומזה מובן גודל העילוי שגלות כזו פועלת אצל הגולה.

ומובן גם גודל הענין שנפעל ע"י הזכרון כדבעי וההתבוננות בענין זה בכללותו ובפרטי הדבר, וע"פ האמור לעיל, יכולים לנצל זאת בנוגע לעתיד ולהוה — בפשיטות, ועד — לנצל זאת במילואו גם בנוגע לעבר.

וכיון שמדובר אודות ענין שהוא באופן ש"מקדשין אותו הרבה מלמעלה" — הרי זה ענין שנעשה מתוך שמחה וטוב לבב, כמו כללות הענין דתשובה עילאה שהיא (לא כמו תשובה תתאה, אלא) מתוך שמחה וטוב לבב, כך, שיכולים לפעול את כל הענינים מתוך שמחה כפשוטה, למטה מעשרה טפחים, אלא שהיא שמחה הקשורה עם תומ"צ, שמחה של מצוה, שממשיכה ופועלת פריצת גדר³⁴ בנוגע ללימוד התורה וקיום המצוות, ועד להפצת לימוד התורה וקיום המצוות באופן של "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"³⁵, "נחלה בלי מצרים"³⁶.

ו. ובהמשך להמדובר אודות כללות ענין התשובה, ובפרט תשובה עילאה, כמבואר באגה"ת³⁷ שענינה תורה (ותפלה היא הקדמה לזה) — יש לקשר זאת עם סיום מסכת בש"ס (כרגיל בהתוועדויות אלו), והרי המסכת שענינה הו"ע התשובה היא מסכת יומא (כמוזכר לעיל (ס"ג)).

ובהקדים — שלכן מצינו דבר פלא, שמסכת יומא נקראת גם בשם "כיפורים", כפי שמצינו באגרת ר' שרירא גאון (שנדפסה בספר יוחסין)³⁸,

(33) לשון חז"ל — ברכות נח, סע"א.

(36) שבת קיח, סע"א.

וש"נ.

(37) ספ"ח ואילך.

(34) ראה בארוכה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג

(38) בתחלתה (ובמהדורת לוי' ע' 6 וע' 33).

ואילך. ועוד.

(35) ויצא כח, יד.

שאף שמביא בעצמו את לשון הגמרא (במסכת יומא³⁹, וכן במסכת סנהדרין⁴⁰) "סדר יומא", הנה בתחלת האגרת קורא למסכת בשם "כיפורים": "הקדימו כיפורים לשקלים".

ונוסף לזה, יש מפרשים⁴¹ הטעם שמסכת זו נקראת בשם "יומא" — שהרי השמות של מסכתות הש"ס יש להם שייכות לתוכנם, וכמו מסכת ברכות, שהשם מתאים לתוכן המסכת שמדברת אודות ענין הברכות, ועד"ז מסכת פאה וכיו"ב — לפי שתוכן התחלתה וסיומה הוא בנוגע ליום המיוחד מכל שאר ימות השנה שנקרא "אחת בשנה",

— כמ"ש בחומש בנוגע לעבודת יוהכ"פ: "אחת בשנה יכפר"⁴², וכדברי הגמרא⁴³, שזהו היום היחידי בשנה שה"שטן" "לית לי רשותא לאסטוני. . השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי, תלת מאה ושיתין וארבעה יומי אית לי רשותא לאסטוני, ביומא דכיפורי לית לי רשותא לאסטוני" —

וכדברי התוס'⁴⁴ בפירוש "עד אחת", "עד הנפש שנקראת יחידה", שהרי "חמשה שמות נקראו לה, נפש רוח נשמה חי' יחידה"⁴⁵, וזהו שיוהכ"פ הוא יום שנתחייב בחמש תפלות⁴⁶, וכך נקרא כל היום כולו, שהוא יום שיש בו חמש תפלות, והיינו, לפי שתפלת היום קשורה עם בחי' היחידה ("מ'דאָוונט מיט יחידה שבנפש").

ובכן:

התחלת מסכת יומא היא: "שבעת ימים קודם יום הכיפורים מפרישין כהן גדול מביתו כו".

והענין בזה:

כללות ענין התשובה הוא — לחזור מדרכו הקודמת ולהעמיד את עצמו במעמד ומצב אחר לגמרי.

וכיון שתשובה היא עבודה ששייכת אפילו אצל צדיקים (כפשוטם של מקראות, ועאכו"כ ע"פ המבואר בספרי חסידות⁴⁷), כמ"ש⁴⁸ "והרוח

45) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. זח"ב

קנח, סע"ב.

46) לקו"ת ס"פ פינחס.

47) ראה לקו"ת דרושי ר"ה ס, ד. ובכ"מ.

48) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האוינו.

ובכ"מ.

39) יד, ב.

40) מט, ב.

41) ראה גם לקו"ת חי"ט ע' 559 הערה

17. חכ"א ע' 333 הערה 73.

42) ס"פ תצוה.

43) יומא כ, רע"א.

44) ד"ה עד אחת — מנחות יח, א.

תשוב אל האלקים אשר נתנה", הנה אפילו כהן גדול, עליו נאמר⁴⁹ "ויבדל גו' להקדישו קדש קדשים", צריך להיות אצלו ענין התשובה.

ולכן, "שבעת ימים קודם יום הכיפורים" — כאשר הכה"ג נמצא כבר לאחר העבודה של ראש השנה, ולאחרי ההכנה של חודש אלול שלפניו — אזי "מפרישין כה"ג מביתו כו", וזוהי ההכנה שעל ידה נעשה הענין ד"אחת בשנה".

ועי"ז שהכה"ג מתפלל ועובד עבודתו באופן ד"וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל"⁵⁰, אזי באים למעמד ומצב שאודותיו מדובר בסיום המסכת: "אמר רבי עקיבא, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, שנאמר⁵¹ וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר⁵² מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל" — שזוהו סיום המשניות שבמסכת יומא, ובירושלמי הרי זה גם סיום הגמרא: "כתיב מקוה ישראל יי' וגו', מה המקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל, וכן אומר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם".

וגם סיום הגמרא בש"ס בבלי: "סגי ומסגי", "בבנים ובני בנים, שכך הסימן, יראה זרע יאריך ימים"⁵³ — הרי מבואר במ"א⁵⁴ שגם ענין זה קשור עם תשובה, ועד לתשובה עילאה שנותנים מלמעלה, בהתאם לכך שהסימן ש"יאריך ימים" לאורך ימים ושנים טובות מתבטא בכך ש"הוא שבע", כיון שהשביעהו מלמעלה, והרי ענין השביעה הוא לא רק "די מחסורו"⁵⁵, אלא באופן ד"ואכלת ושבעת (ואז) וברכת"⁵⁶, כיון שרואים שזוהי נתינה "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁵⁷.

ז. ובהמשך לזה — יש לבאר דבר חידוש בדעת הרמב"ם בענין התשובה, ע"פ דברי רבינו הזקן באגרת התשובה²², "מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא .. כמ"ש⁵⁸ יעזוב רשע דרכו גו'⁵⁹ .. הוידוי

(49) דברי הימים א' יג, כג.

סז, ב.

(50) אחרי טז, יז.

(56) פרשתנו (עקב) ח, יו"ד.

(51) יחזקאל לו, כה.

(57) נוסח ברכה הג' דברה"ז.

(52) ירמי' יז, יג.

(58) ישע' נה, ז.

(53) פרש"י שם.

(59) וממשיך מביא ראי' מפסוקים נוספים,

(54) ראה גם לקו"ש ח"י"ז ע' 182 ואילך.

וכמשנ"ת במק"א הטעם שמביא ד' פסוקים,

(55) פ' ראה טו, ח ובספרי ופרש"י. כתובות וגם סדרם (ראה לקו"ש ח"ט ע' 171 ואילך).

ובקשת מחילה כו", וכפי שמביא הצ"צ בספר המצוות מצות התשובה⁶⁰, ש"עיקר מצות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא והיודוי ובקשת מחילה, כמ"ש באגרת התשובה פ"א בשם הרמב"ם והסמ"ג, וממשיך, ש"צריך לבאר שורש ענין ב' דברים אלו שהם א' עזיבת החטא על להבא, ובכלל זה החרטה על העבר (כמ"ש הרמב"ם פ"ב מהל' תשובה ה"ב) הנק' תשובה, ב' היודוי הנק' בקשת מחילה (כדאיחא ברמב"ם פ"א), מה ענינם כו":

המשך השיחה,

— ביאור דעת הרמב"ם שמצות התשובה היא לא רק היודוי (כמ"ש בספר המצוות⁶¹ "שצונו להתוודות כו"), אלא גם "שישוב החוטא מחטאו", "יעזוב החוטא חטאו כו" (כמ"ש בספר הי"ד⁶²) [ולא כמ"ש המנ"ח⁶³ ש"תשובה אינה מצוה .. רק שהתורה כתבה .. (ש)אם ירצה שצונו יכופר יעשה תשובה כו"⁶⁴], והטעם שלא נמנית במנין המצוות⁶⁵ הוא [לא לפי שהיא מהציוויים הכוללים שאין בה "מעשה מיוחד", שהרי חרטה על העבר היא "מעשה מיוחד", אלא] לפי שמצוה שיש בה שני חלקים: במחשבה, ובדיבור או מעשה, אזי נמנה במנין המצוות רק ענין הדיבור (והמעשה), ולא ענין המחשבה שבה⁶⁶, וכפי שמצינו עד"ז⁶⁷ בתפלה ובתורה;

והביאור ע"פ פנימיות הענינים בהשיטה שתשובה אינה מצות

60) בתחלתה (דרמ"צ לח, א).

61) עשה עג.

62) ב"כותרת" להל' תשובה. ובפ"ב ה"ב. — והרי דוחק גדול לומר שבספר הי"ד חזר בו ממ"ש בספר המצוות, ואין אומרים כן אלא בלית ברירה כו'.

63) מצוה שסד.

64) דכיון שישנו הציווי "ואהבת לרעך כמוך" (קדושים יט, יח) — שבזה מחוייב גם הקב"ה, שהרי "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" (שמו"ר פ"ל, ט) — כיצד יתכן שהקב"ה לא יצווה על בני' לשוב בתשובה?! ...

65) כמובא בשם רב חפץ (סהמ"צ לר' חפץ בן יצליח מע' יו"ד) שמנה מצות התשובה במנין המצוות, כמ"ש "ושבת עד ה' אלקיך",

או כמובא בלקו"ת (נצבים מה, ג) שמ"ש "כי המצוה הזאת גו" (נצבים ח, יא) קאי על מצות התשובה, וכפי שמציין הצ"צ: "וכ"כ בר"ח פ"א משער התשובה בשם הרמב"ן".

66) כי, ענין המחשבה הוא רק באופן ש"כלפי שמיא גליא", אבל אין אנו יודעים מה נעשה בלבנו. וכידוע תשובת הנודע ביהודה (או"ח מהד"ק סל"ה) שבית-דין אינו יכול להתחשב עם ענין התשובה (גם אם ישנם כמה הוכחות ששב בתשובה) ולבטל את העונש, כי, "האדם יראה לעינים" ורק "ה' יראה ללבב" (שמואל-א טז, ז), דאל"כ, יבטלו כמה עניני דיני התורה.

67) שהרי לעולם מוטב (ס"איז געשמאקער") שזהו באופן ש"מצאתי לו חבר".

פרטית אלא מהציוויים הכוללים, לפי שמצוות פרטיות הם כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים, ואילו תשובה שמתקנת את החסרון והפגם בכל המצוות מגעת בעצם הנפש שהוא מקור החיות של כל האברים⁶⁸, ויתירה מזה, שאינה מצוה כלל, כי, אמיתית ענין התשובה היא כשבאה בבחירה חפשית לגמרי (אפילו לא מצד ציווי התורה⁶⁹). ואעפ"כ, המסקנא להלכה שתשובה מצוה⁷⁰, ומצוה פרטית שנמנית במנין המצוות, כי, תכלית ומטרת התשובה שתומשך ותביא תוספת חיות במצוות פרטיות (לא כמו תשובת ר"א בן דורדיא⁷¹, אלא "תשובה ומעשים טובים"⁷²) —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁷³ בלקו"ש חל"ח ע' 18 ואילך; חל"ט ס"ע 165 ואילך; ח"ל ע' 199 ואילך.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

והנקודה הכללית בזה — שהן אמת ש"רחמנא לבא בעי"⁷⁴, כך, שעיקר כל העיקרים הוא בלב האדם, אבל אעפ"כ, הרי זה צריך להיות באופן ש"לבא פליג לכל שייפיין"⁷⁵, בדיבור וכו',

וכן בנוגע לתשובה, ש"עיקר התשובה בלב"⁷⁶, אבל צ"ל גם

גבול שבעבודת התשובה שהיא באופן ד"בכל מאדך", "מאד שלך" (ראה לקמן סכ"ו).

(71) ע"ז יז, א.

(72) ברכות יז, א.

(73) בשילוב המשך הדברים בשיחות ש"פ עקב וש"פ ראה.

(74) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב קסב, ב. ח"ג רפא, ריש ע"ב.

(75) ראה זהר ח"ב קנג, א. ח"ג קסא, ריש ע"ב. רכא, ב. רלב, א.

(76) ועד"ז בנוגע לתפלה, שמוכרחת להיות הכוונה הכללית ד"דע לפני מי אתה עומד" (ראה ברכות כח, ב), וכפי שמבאר רבינו הזקן בקונטרס אחרון (ד"ה להבין מ"ש בשער היחודים (קנר, סע"א ואילך)) "ההפרש בין תורה לתפלה שלא בכוונה... כי לימוד התורה הוא מבין ויודע מה שלומד כו", משא"כ בתפלה, אם חסרה הידיעה "לפני מי אתה עומד", אין זו מציאות של תפלה, כי אם מציאות של דיבור בלבד.

(68) וכמובא המשל מנהר שנחרב ויבש, שכדי לתקן זאת, צריך להמשיך מהמעין עצמו כו' (ראה לקו"ת נצבים מט, ד. דרמ"צ לט, א).

(69) גם לא הציווי "ובחרת בחיים" (נצבים ל, יט), כמו בכל המצוות.

(70) ולכן יש בה גם הנתינת כח מלמעלה — שיש בזה מעלה יתירה, כי, אעפ"ש "אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו" (ב"מ לח, א), בגלל המעלה שבעבודת עצמו, מ"מ, עבודת עצמו היא רק "קב" אחד, ואילו מה שניתן מלמעלה הרי זה "תשעה קבים", ועד שכללות עבודת האדם למטה אינה בערך כלל לגבי ההמשכה מלמעלה, וכמשנת"ל (ס"ב) בענין "אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה", שגם מי שהגיע לשלימות היותר נעלית בעבודה, הנה לגבי למעלה הרי זה רק "מעט", ולא ידך גיסא, ההמשכה מלמעלה היא באופן ש"מקדשין אותו הרבה" — "הרבה" גם ביחס למעלה, בלי גבול (למעלה מהבלי

בדיבור, וכמ"ש⁷⁷ "שובה ישראל עד ה' אלקיך", ולאח"ז נאמר⁷⁸ "קחו עמכם דברים גוי' ונשלמה פרים שפתינו".

ועי"ז זוכים להקרבת הפרים בפועל — בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו, שאז יבנה ביהמ"ק השלישי, "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כמצווה עלינו בתורתך"⁷⁹, בעגלא דידן, למטה מעשרה טפחים.

* * *

(79) נוסח תפלת מוסף דר"ה.

(77) הושע יד, ב.

(78) שם, ג.

הוספה

בי"ה. ט"ו מני"א תשט"ז
ברוקלין

הרה"ג נו"נ יושב על מדין מנהל עדתו במישרין
מוה' יהושע מאמאן שליט"א

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מיום דבתר לידת מלכא משיחא, הוא עשירי במנחם.
בבקשתו יזכירוהו ואת ב"ב שיחיו על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל – להענינים אודותם כותב. ובודאי למותר
לעורר לדכותי על מאמר רז"ל שיין לקידוש ולהבדלה הוא סגולה למאור עיניו
של אדם. וכבר רמזו דורשי רשומות, יין בגימטריא עי"ן. ולמדו את ההולכים
בעקבות המאור הגדול הבעל שם טוב ורבנו הזקן (בעל התניא – פוסק בנסתר
דתורה – והשולחן ערוך – פוסק בנגלה דתורה) – דהרא"י כפשוטה – תלוי
בהרא"י ברוחניות, ע"ד מה שכתוב שאו מרום עיניכם וראו, הוא הלימוד המביא
לראות כי פי ה' דבר. ובלשון הרב רבנו הזקן בספרו תניא קדישא פרק מג'
ואיזהו חכם הרואה כו' פי' שרואה כל דבר איך נולד ונתהווה מאין ליש בדבר
ה' ורוח פיו ית', עי"ש. שהרי הרוחניות והגשמיות, הנשמה והגוף – יחדיו
יהלכו. וכשרואים מתחלה בעין השכל, מצליח נותן התורה להתקרב יותר ויותר
להבנות בהמושג דלעתיד לבוא, שאז יראו כל בשר (אפי' עין הבשר הגשמי) כי
פי ה' דבר.

ת"ח על התשורה ס' שתי ידות – אחת שהן שתיים – ס' יד רמה וספר
יד חרוצים. ומוסג"פ הקונטרס שהו"ל זה לא כבר מדברי רבותינו נשיאינו דברי
אלקים חיים.

בכבוד וברכה ולבשו"ט בכל האמור.



מוה' יהושע מאמאן: ראב"ט.

שיין לקידוש ולהבדלה הוא סגולה למאור עיניו של אדם: ראה אג"ק חכ"ט אגרת יא'רפד,
ובהנסמן בהערות שם.

שאו מרום עיניכם וראו: ישעי' מ, כו.

ואיזהו חכם הרואה כו': תמיד לב, א.

יראו כל בשר .. כי פי ה' דבר: ישעי' מ, ה.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770 Email: info@lahak.org

ב"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הגיעו מבית הכורך

תורת מנחם

התוועדויות כרך מג

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס שיחות ומאמרים אלו נלקטו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיחיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

כן ניתן להשיג את סדרת הספרים

תשמ"ב – תשנ"ב (45 כרכים)

בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

לעילוי נשמת

הרב התמים והחסיד בעל מרץ למופת

הר"ר **יעקב יהודה** ב"ר **יהושע** ז"ל

העכט

מהשלוחים הראשונים של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ זצוקלה"ה בארצה"ב

מסור ונתון לבית חיינו בכל נימי נפשו עד יומו האחרון

נואם בחסד עליון

שמש ברבנות, עסק בצרכי צבור באמונה

בפדיון שבויים, הצלת נפשות והבאת שלום ומתוך שמחה קרוב ליובל שנים

מנהל מוסדות שלי"ה, הדר התורה, מכון חנה ומחנה אמונה

הי' נואם נאומי הפצת המעיינות ע"י גלי אויר בעש"ק וביום ראשון

בהם נתקרב ונתחנכו רבבות לתורה ולחסידות

ורבים השיב מעון

נפטר חמשה עשר מנחם אב, ה'תש"נ

ת. נ. צ. ב. ה.



נדפס על ידי ולזכות נכדו

השליח ר' **לוי** וזוגתו מרת **מרים חנה**

ומשפחתם שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

חדקוב